

M. MIELCZAREK

М. МЕЛЬЧАРЕК

**ON BOSPORAN COINS FOUND IN VOLHYNIA.
THE HISTORY OF A DOUBTFUL HOARD
ОБ ОДНОЙ НАХОДКЕ БОСПОРСКИХ МОНЕТ НА ВОЛЫНИ.
ИСТОРИЯ СОМНИТЕЛЬНОГО КЛАДА**

In 1981 A. Mikołajczyk published for the first time 16 Bosporan bronze coins, described as having been found earlier, before 1939, at Iwanice, not far from Dubna in Volhynia (Ukraine) [Mikołajczyk, 1981, s. 29, nr. 105]. The author listed the information on the Iwanice find, along with a question mark, among coin hoards. Two years later the coins, which are stored in the Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź, were described completely [Mielczarek, 1983, s. 23–25]. In this last work the coins from Iwanice, are presented as an assemblage of single finds from the Iwanice region.

The coins described as “found in Iwanice” are three pieces of Panticapaeum (Pl. I,1–3), two ones of Phanagoria (Pl. I,4,5), 10 coins of the Bosporan rulers – Cotys I (49–68) – 1 (Pl. I,6), Cotys II (123–132) – 1 (Pl. I,7), Rhescuporis III (210–226) – 1 (Pl. I,8), Thothorses (285–308) – 6 (Pl. I,9,10), one unidentified coin (in a extremely bad state of preservation) and one piece of Sinope in Paphlagonia (Pl. I,11). Coins are in bad state of preservation.

The specimens listed above reached the Łódź Museum in the 1960s. Almost at the same time, two Late Roman bronze coins of Maximinus Daza (305–313), and Valentinianus I (364–375) or Valentinianus II (375–392), noted as found at Iwanice [Mielczarek, 1982, s. 34–35], were presented to the museum. The Roman pieces were never linked with the Bosporan ones. In the holdings of Łódź Museum are also three Byzantine bronze coins (one of Roman IV from the Chersonesian mint, and two 11th century anonymous bronzes) identified as “coming from Iwanice”.

According to the traditional version of the Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź the coins from Iwanice were previously in a private collection formed by Aleksander Czołowski (1865–1944) in Lvov. A. Czołowski was a historian with a serious interest in archaeology [Kostrzewski, 1949, s. 73; Laszak, 2004, s. 79–94] and special attention to numismatics (he was a member of the Lvov Numismatic Association [Założenie, 1925, s. 28]), a librarian and archivist, he was director of the Historical Museum of the City of Lvov, the City Library and of the Lvov City State Archive [Chwalewik, 1926, s. 372, 382, 399; Zieliński, 1946; Zima, 1992; Laszak, 2004]; he was also an organizer of the John III Sobieski National Museum [Chwalewik, 1926, s. 405].

He was seriously interested in coins, and they were treated by him as historical evidence. His collection consists of Polish coins and medals as well as ancient Greek and Roman coins,

Mielczarek M. On Bosporan Coins...

«*mainly excavated in Poland*» [Chwalewik, 1926, s. 423].¹ Among them there were Greek and Roman coins discovered around Kolomya,² in the environs of Tysmyanitsa, and other places.

During the war (in 1941 or 1944) Czołowski's collection (36 boxes: a list of their contents was part of Czołowski's last will [Zielińska, 1991, s. 42 n. 9; Laszak, 2004, s. 39 n. 100]) were stored in Tyniec, near Cracow. After Czołowski's death and after the war, his daughter deposited his collection in the National Library. In the 1950's the collection was dispersed [Laszak, 2004, s. 39]. The ancient coins were inherited by J. Mękicka [Strzałkowski, 1991, s. 44 – data received by J. Strzałkowski directly from J. Mękicka], the wife of Rudolf Mękicki, a famous numismatist, and curator of the Historical Museum of the City of Lvov, who had cooperated with A. Czołowski [Strzałkowski, 1991, 90; Laszak, 2004, s. 30, 31]. It was probably thanks to her generosity that the Bosporan coins «from Iwanice» were deposited in Łódź Museum.

Among the ancient coins collected by A. Czołowski, pride of place was taken by the so-called «Holy Land Pilgrim's hoard». It is necessary to give a history of this assemblage in order to explain what is at present termed the «Iwanice find».³

Following several descriptions [see Janusz, 1918, s. 214, nr. 514], 45 coins in the hands of A. Czołowski were a part of a big hoard discovered by a local priest in Cherneyov (not far from Ivano-Frankovsk, Ukraine) in 1878. The coins were placed in a vase he had found in a grave (?) (at the «side of human skeleton» [Janusz, 1918, s. 214, nr. 514]). A. Czołowski bought only 45 pieces as the rest had been melted down. The hoard consists of Judean (Alexander Janneus; Herod Agrippa), Seleucid (Antiochus II), Roman (Tiberius, Nero, Constantine the Great, Valentinian), Byzantine and Arab pieces [Katalog, 1885, nr. 2002; Janusz, 1918, s. 214, nr. 514]. Information on the find was repeated many times in catalogues of Roman coin finds, among others in the basic work by S. Bolin, where it is listed as a doubtful find [Bolin, 1926, S. 124 n. 2; Брайчевський, 1959, с. 169, № 606; Кропоткин, 1961, с. 77, № 943].

A similar assemblage as the «hoard from Cherneyov» was discovered at Knyazya Krinitza in the Cherkassy oblast (Ukraine). The «hoard» consists of Panticapaeon, Phanagorian and «other Bosporan» pieces, coins from Alexandria and Roman emissions [Puławski, 1903]. The find is also doubtful and is rather treated as a collection of coins found in the environs.⁴

¹ In 1925 A. Czołowski has presented a lecture entitled «On excavations of Ancient coins in Polish lands» [Referat, 1925, s. 54].

² Katalog, 1885, nr. 2002, 76–113; Przybysławski, 1906, s. 39; Janusz, 1918, s. 161–162, nr. 286; Majewski, 1949, s. 125, nr. 672; Брайчевський, 1959, с. 169, № 600–602; Кропоткин, 1961, с. 76, № 902. Some Bosporan coins from Kolomya are stored in the Archeologiczal and Ethnographical Museum in Łódź, see Mielczarek, 1983, s. 12–13, 25–27.

³ It is very difficult to identify the place precisely, as a place called Iwanice does not appear in the list of settlements of the Dubno. North of Dubno is a village Iwanie. But is not excluded that Iwanice is a local name of another settlement.

⁴ Mielczarek, 1983, s. 11–12; Кропоткин, 1961, 87, № 1199. See also so-called «coin hoard from Galitsya» – Kubiak, 1978, s. 194, nr. 6 – Thracian, Olbian and Khersonesian pieces as well as Bosporan coins from the 4th c. BC to AD 4th c.

Боспорские исследования, вып. XXXI

In opposition to these two «hoards» described above, the assemblage from Iwanice is more homogenous. It is very probable that the «hoard from Iwanice» is a group of coins really found in Volhynia in the 19th or early 20th century and can be treated as interesting evidence for the discussion on the distribution of Bosporan coins in Europe. This is especially important in the case of the Panticapean pieces of 4th – 2nd centuries BC, as coins of Theodosia of ca. 240–230 BC have been published as having been found among coin finds from the Celtic settlement at Nĕmčice nad Hanou in Moravia [Kolnikova, 2012, s. 58, nr. 955].

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

- Брайчевський М.Ю.* Римська монета на території України. Київ: Вид-во АН УРСР, 1959, 244 с.
- Кропоткин В.В.* Клады римских монет на территории СССР // (САИ. Вып. Г4–4). М.: Изд-во АН СССР, 1961, 119 с.
- Bolin S.* Fynden av romerska mynt i det fria Germanien. Studier i romersk och äldre germansk historia. Lund: Lindström, 1926. IV, 331, 215 s.
- Chwalewik E.* Zbiory polskie: Archiwa biblioteki gabinety galerje muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie. T. I.: A–M. Warszawa: Wydawn. J. Mortkowicza, 1926. 266 s.
- Janusz B.* Zabytki przedhistoryczne Galicyi Wschodniej. Lwów: Tow. dla Popierania Nauki Polskiej, 1918. VI, 310 s.
- Katalog Wystawy Archeologicznej i Etnograficznej we Lwowie 1885. Lwów: Instytut Stauropigiański, 1885. 209 s.
- Kolniková E.* Nĕmčice, ein Macht-, Industrie-, und Handelszentrum der Latènezeit in Mähren und Siedlung am ihren Rande. Kommentierter Fundkatalog: Münzen. Brno: Archeologický ústav AV ČR, Brno, V. V. I., 2012. 194 s.
- Kostrzewski J.* Dzieje polskich badań prehistorycznych. Poznań: Polskie Towarzystwo Prehistoryczne, 1949. 219 s.
- Kubiak S.* Znaleźiska monet greckich z obszaru Polski // Wiadomości Numizmatyczne. Warszawa, 1978. R. 12/3–4. S. 190–217.
- Laszak E.* Działalność naukowa Aleksandra Czołowskiego (1865–1944). Łódź: Wydawn. «Inicjał3», 2004. 176 s.
- Majewski K.* Importy rzymskie na ziemiach słowiańskich. Wrocław: Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, 1949. 216 s.
- Mielczarek M.* Znaleźiska monet rzymskich z terenu Ukrainy w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi // PMMAEL. 1982. T. 2. S. 31–38.
- Mielczarek M.* Monety państwa bosforskiego w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi // PMMAEL. 1983. T. 3. S. 5–29.
- Mielczarek M.* Znaleźiska monet starożytnych z Kołomyi i jej okolic, Ukraina. Pomyłka, niedokładności, nieporozumienia // PMMAEL. 1986. T. 6. S. 53–60.
- Mikolajczyk A.* Zbiory numizmatyczne Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi // PMMAEL. 1981. T. 1. S. 5–67.
- Przybysławski W.* Repertorium zabytków przedhistorycznych Galicyi Wschodniej. – Lwów: Wydawnictwo Grona C. K. Konserwatorów Galicyi Wschodniej, 1906. – 77 s.
- Pulaski F.* Wykopalisko monet bosporańskich w Kniaziej Krynicy na Ukrainie, powiat lipowiecki // Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne. Kraków, 1903. T. 14/12. S. 5–13.
- Referat «O wykopaliskach monet starożytnych na ziemiach polskich» // ZN. – 1925. – T. 1/2. – S. 54.
- Strzałkowski J.* Zbiory polskich monet i medali. Łódź: Nakł. autora, 1991. 142 s.
- Założenie «Związku numizmatyków lwowskich» // ZN. 1925. T. 1/1. S. 28–30.

Mielczarek M. On Bosporan Coins...

- Zielińska T. Zbiory archiwalne Aleksandra Czołowskiego w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych // *Archeion*. – Warszawa, 1991. T. 89. S. 37–60.
- Zieliński J. Aleksander Czołowski (1865–1944) // *Kwartalnik Historyczny*. Lwów, 1946. – Rocz. 53. S. 459–463.
- Zima I. Aleksander Czołowski jako badacz dziejów Lwowa // *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*. Wrocław, 1992. Rocz. 47/1–2 S. 299–302.

REFERENCES

- Bolin S. Fynden av romerska mynt i det fria Germanien. Studier i romersk och äldre germansk historia. – Lund: Lindström, 1926. – IV, 331, 215 s.
- Braichevskiy M. Yu. *Rims'ka moneta na teritorii Ukrainy*. Kyiv, AN URSR, 1959, 244 p.
- Chwalewik E. *Zbiory polskie: Archiwa biblioteki gabinetu galerje muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*. T. I.: A–M. Warszawa, Wydawn. J. Mortkowicza, 1926, 266 p.
- Janusz B. *Zabytki przedhistoryczne Galicyi Wschodniej*. Lwów, Tow. dla Popierania Nauki Polskiej, 1918, VI, 310 p.
- Katalog Wystawy Archeologicznej i Etnograficznej we Lwowie 1885*. Lwów, Instytut Stauropigiański, 1885, 209 p.
- Kolníková E. Nēmčice, ein Macht-, Industrie-, und Handelszentrum der Latènezeit in Mähren und Siedlung am ihren Rande. Kommentierter Fundkatalog: Münzen. Brno, *Archeologický ústav AV ČR*, Brno, V. V. I., 2012, 194 p.
- Kostrzewski J. *Dzieje polskich badań prehistorycznych*. Poznań, Polskie Towarzystwo Prehistoryczne, 1949, 219 p.
- Kropotkin V.V. Klady rimskikh monet na territorii SSSR (SAI, G 4–4). Moscow, AN SSSR, 1961, 119 p.
- Kubiak S. Znaleźiska monet greckich z obszaru Polski // *Wiadomości Numizmatyczne*. – Warszawa, 1978. R. 12/3–4, pp. 190–217.
- Laszak E. *Działalność naukowa Aleksandra Czołowskiego (1865–1944)*. Łódź, Wydawn. «Inicjał», 2004, 176 p.
- Majewski K. *Importy rzymskie na ziemiach słowiańskich*. Wrocław, Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, 1949, 216 p.
- Mielczarek M. Znaleźiska monet rzymskich z terenu Ukrainy w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi // *PMMAEL*. 1982, T. 2, pp. 31–38.
- Mielczarek M. Monety państwa bosforskiego w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi // *PMMAEL*. 1983, T. 3, pp. 5–29.
- Mielczarek M. Znaleźiska monet starożytnych z Kołomyi i jej okolic, Ukraina. Pomyłka, niedokładności, nieporozumienia // *PMMAEL*. 1986, T. 6, pp. 53–60.
- Mikołajczyk A. Zbiory numizmatyczne Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi // *PMMAEL*. 1981, T. 1, pp. 5–67.
- Przybysławski W. *Repertoryum zabytków przedhistorycznych Galicyi Wschodniej*. Lwów, Wydawnictwo Grona C. K. Konserwatorów Galicyi Wschodniej, 1906, 77 p.
- Pułaski F. Wykopalisko monet bosporańskich w Kniazie Krynicy na Ukrainie, powiat lipowiecki // *Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne*. – Kraków, 1903. T. 14/1–2, pp. 5–13.
- Referat «O wykopaliskach monet starożytnych na ziemiach polskich» // *ZN*. 1925, T. 1/2, p. 54.
- Strzałkowski J. *Zbiory polskich monet i medali*. Łódź, Nakł. autora, 1991, 142 p.
- Założenie «Związku numizmatyków lwowskich» // *ZN*. 1925, T. 1/1, pp. 28–30.
- Zielińska T. Zbiory archiwalne Aleksandra Czołowskiego w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych // *Archeion*. Warszawa, 1991, T. 89, pp. 37–60.
- Zieliński J. Aleksander Czołowski (1865–1944) // *Kwartalnik Historyczny*. Lwów, 1946, Rocz. 53, pp. 459–463.
- Zima I. Aleksander Czołowski jako badacz dziejów Lwowa // *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka*. Wrocław, 1992, Rocz. 47/1–2, pp. 299–302.

Резюме

В нумизматическом собрании лодзинского Музея Археологии и Этнологии хранится группа монет (чеканы Пантикапея, Фанагории, боспорских царей и Синопы), которая была описана как «клад античных монет из местности Иванице на Волыни». До 1939 г. эти монеты находились в частной коллекции историка, археолога, нумизмата А. Чоловского (1865–1944) в г. Львов. Анализ истории коллекции привел автора статьи к мнению, что «клад из местности Иванице» – это единичные находки боспорских монет из разных мест Волыни.

Ключевые слова: Боспор, монеты, клад, средняя Европа.

Summary

The numismatic collection of the Łódź Museum of Archaeology and Ethnology contains a group of coins (coinage of Panticapaeum, Phanagoria, Bosphorus kings and Sinope), which has been described as «a treasure of ancient coins from Iwanice area in Volhynia.» Before 1939, these coins were in a private collection of the historian, archaeologist, and numismatist A. Cholovskiy (1865-1944) in Lviv. The author analyzes the history of the collection and makes the conclusion that «the treasure of the area Iwanice» represents sporadic finds of Bosphorus coins from different places of Volhynia.

Keywords: Bosphorus, coins, treasures, Central Europe.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Professor Mariusz Mielczarek,
Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences
mielmar@umk.pl

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРЕ

Мариуш Мельчарек, профессор,
Институт археологии и этнологии Польской академии наук
mielmar@umk.pl

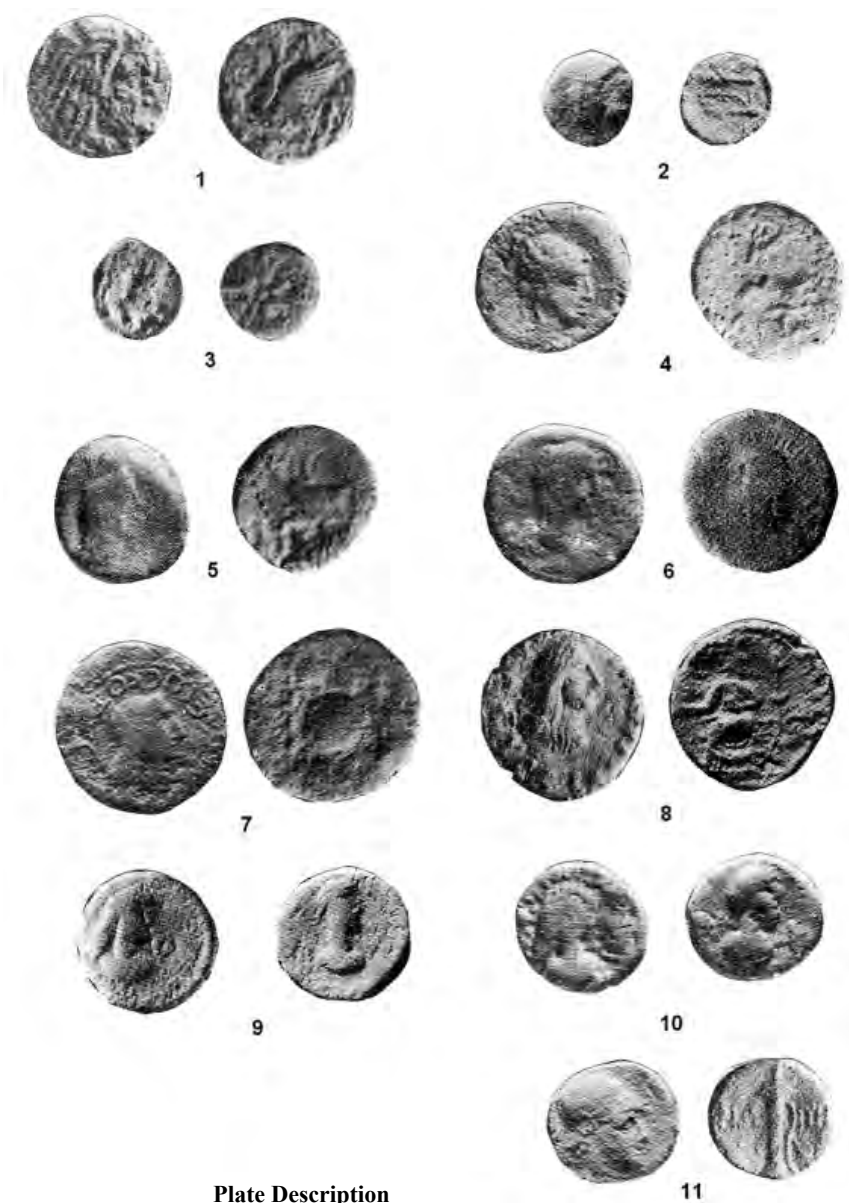

Plate Description

Panticapaeum

- I.1 – MAE 0001, MAE 0004
- I.2 – MAE 0007, MAE 0009
- I.3 – MAE 0010, MAE 0012

Phanagoria

- I.4 – MAE 0051, MAE 0052
- I.5 – MAE 0054, MAE 0057

Bosporan kings

- Cotys I
- I.6 – MAE 0014, MAE 0016
- Cotys II
- I.7 – MAE 0018, MAE 0019
- Rescuporis III
- I.8 – MAE 0020, MAE 0023

Thothorses

- I.9 – MAE 0025, MAE 0028
- I.10 – MAE 0029, MAE 0033

Sinope

- I.11 – MAE 0058, MAE 0061